

Література

1 Обсяги виконаних будівельних робіт за видами будівельної продукції. [Електронний ресурс] / Статистична інформація Головного управління статистики у Івано-Франківській області – Режим доступу: <http://ifstat.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 10.05.2015р.
Рекомендовано до друку к.е.н., доц. **Кісем С.Я.**

УДК 658.821: 664.83\84

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ІНСТИТУЦІОНАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Г.М. Косовець

*Національний банк України, 01008, м. Київ, вул. Інститутська, 9, (044)5249641,
yurchenko.g@bigmir.net*

Анотація. Досліджено суть інноваційних процесів інституціональної інфраструктури фінансової системи переробних підприємств, дано визначення цього процесу та розкрито критерії фінансової системи. Оцінено розвиток відносин з іншими підприємствами. На основі проведеного дослідження визначено проблеми фінансової системи переробних підприємств. Обґрунтовано доцільність підтримки системи на період побудови нових суспільно-економічних відносин в країні.

Ключові слова: інноваційні процеси, інституціональна інфраструктура, фінанси, система, сутність, економіка.

Аннотация. Осуществлен анализ инновационных процессов институциональной инфраструктуры финансовой системы перерабатывающих предприятий. Дано определение этого процесса и раскрыты критерии финансовой системы. Дана оценка развитию отношений с другими предприятиями. Обоснованы предложения по усовершенствованию государственного регулирования производства. Обоснована необходимость поддержки системы на период построения новых общественно-экономических отношений в стране.

Ключевые слова: инновационные процессы, институциональная инфраструктура, финансы, система, сущность, экономика.

Annotation. This report the analysis of innovation processes in institutional structure of the processing enterprises financial system, defines the essence of innovation processes and discloses criteria in the financial system. It includes an assessment of relations with other enterprises too.

It contains also the suggestions on improving state regulation of production, identifies problems of the processing enterprises financial system and explores the feasibility of system support during the period of construction of the new socio-economic relations in the country.

The essence and meaning of the innovation process were improved. Ways of increasing the effectiveness of the innovation process in institutional structure of the processing enterprises financial system were defined.

Key words: innovation, institutional infrastructure, finance, the system, essence, economy.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світової та вітчизняної економіки, в умовах глобалізації економічних інноваційних процесів зміни орієнтирів та напрямків руху капіталу в світі, посилення ролі транснаціональних корпорацій та фінансово-продовольчих груп на національному і глобальному рівнях, пришвидшення темпів ведення бізнесу питання інвестиційних процесів, контролю та удосконалення інституціональної інфраструктури фінансової системи переробних підприємств стають вельми актуальними як на макро-, так і на мікро рівні.

Вітчизняні переробні підприємства, стикнувшись з новими інноваційними умовами фінансової системи, підвищеними вимогами щодо конкурентоздатності їх сировини, технологій якості, змушені шукати шляхи покращення свого фінансового стану, зміцнення позицій на внутрішніх ринках, посилення присутності на зовнішніх ринках. Однак досягти успіху в цьому можливо не тільки за умов наявності у переробних підприємств достатньої суми фінансових ресурсів, а й ефективного їх використання в нестабільних умовах зовнішнього середовища [1].

Аналіз існуючих досліджень за даною проблемою. Проблеми інноваційних процесів інституціональної інфраструктури фінансової системи АПК знайшли відображення в наукових працях: Алексійчука В. М., Борисової В. А., Борщ А. Г., Гудзинського О. Д., Дем'яненка М. Я., Збарського В. К., Канінського П. К., Лайка П. А., Маліка М. Й., Мармуль Л. О., Поліщука Н. В., Саблука П. Т., Ситника В. П., Худолій Л. М., Чупіса А. В., Шпигача О. М. та багатьох інших. Сучасний етап розвитку держави потребує наукового дослідження в напрямі удосконалення інноваційних процесів інституціональної інфраструктури фінансової системи переробних підприємств.

Метою статті є узагальнення теоретичних аспектів інноваційних процесів інституціональної інфраструктури фінансової системи переробних підприємств та обґрунтування пропозицій щодо їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, інновації – нові досягнення в галузі технології чи управлінні, призначені для використання в операційній, інвестиційній чи фінансовій діяльності підприємства. Інновації фінансові – методи, застосовувані підприємствами для здійснення операцій з новими видами фінансових активів чи нових операцій з наявними активами задля ефективнішого використання їхніх фінансових ресурсів (зниження витрат, збільшення доходів, зменшення фінансових ризиків) [8].

Одним з важливих напрямів діяльності переробного підприємства є інноваційна діяльність, яка вирішує задачу оновлення виробництва за всіма необхідними напрямками – включаючи кінцеву продукцію, техніко-технологічну складову, а також маркетингові дослідження та просування товару на ринку збуту. Уся ця діяльність вкладається в поняття «інноваційна діяльність», яка є також різноманітною, має свої закони, структуру, різний рівень витрат та ефективності.

Інновація, як результат перетворення, виступає у вигляді ефекту (економічного, соціального, екологічного, організаційного). Позитивний результат може бути одержаний тільки після проходження стадій трансформації інновації. Розрізняють три поняття, які характеризують всі ці стадії – новація, нововведення та інновація. Новація – це потенційно продуктивна ідея, яка може бути реалізована за певними обставинами. Нововведення – це матеріалізована ідея, розроблена та впроваджена у виробництво в мінімальних обсягах, головних екземплярах або пробних партіях. Інновація – це нововведення, яке прийняте до виробництва в товарних обсягах, яке принесе реальний комерційний успіх. Всі ці стадії пов'язані між собою і у сукупності складають те, що називається інноваційним процесом. Більш того – без будь-якої з цих складових неможливо одержати саму по собі інновацію. Інновація повинна відповідати обов'язковим вимогам, а саме:

- мати новітній характер, який забезпечує значні переваги новому товару порівняно з існуючими;
- бути адаптованою до зовнішнього та внутрішнього середовища;
- мати можливість масштабного впровадження у виробництво та використання на практиці;
- бути доцільною – економічно, соціально, екологічно, організаційно

Наукові дослідження щодо удосконалення інституціональної інфраструктури фінансової системи переробних підприємств почали розкриватися лише в другій половині ХХ століття. Саме під словом «інфраструктура» ми розуміємо, що це комплекс галузей сфери обслуговування, що забезпечують загальні умови функціонування економіки та життєдіяльності людей поділяється на виробничу та соціально-побутову. Виробнича охоплює всі види транспорту, транспортне господарство, лінії електропередач та водопостачання, сукупність засобів інформації та зв'язку, об'єкти раціонального використання природних ресурсів, а також установи, які забезпечують виробництво матеріальних благ різного роду послугами [технологічними, дослідницькими, консультаційними та інше]. Інфраструктура ринку - сукупність установ, організацій, державних та комерційних підприємств і служб, що забезпечують нормальне функціонування товарного й інших видів ринку. Інфраструктура фінансової системи переробних підприємств включає гуртову та роздрібну торгівлю, торговельну мережу, інспекцію з контролю за цінами, антимонопольний комітет тощо.

А фінанси переробного підприємства – це система економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу та використання фондів грошових ресурсів підприємств. Фінанси підприємств обслуговують формування і кругообіг їхніх коштів у процесі підготовки виробництва, під час виготовлення і реалізації овочевої продукції, при утворенні та розподілі доходів, коштів матеріального заохочення й інших коштів. Основне призначення фінансової системи переробного підприємства – створення фінансових ресурсів, необхідних для поточної виробничої діяльності та подальшого виробничого і соціального розвитку. При чому управління здебільшого зводилось до вирішення окремих задач, які не давали комплексної уяви про фінансову систему розподілу та використання її на підприємствах. Дослідження робіт багатьох вітчизняних та закордонних вчених, які зробили значний внесок у розвиток теорії фінансів та фінансової системи засвідчив, що існуючі підходи до визначення структури, змісту фінансової системи, побудови її потоками переробних підприємств, потребують не просто удосконалення, а розробки принципово нової концепції фінансової системи з урахуванням особливостей побудови економіко-організаційних та фінансових відносин переробних підприємств в контексті розвитку відносин з іншими підприємствами, сучасних тенденцій інтеграції та глобалізації, вдосконалення технології та інструментів фінансових ринків, впливу інтересів індивідів та окремих груп на діяльність переробного підприємства, визначення цілей його функціонування [7].

Конкуренція на міжнародному та внутрішньому ринках загострюється, що визначає необхідність підвищення уваги керівників організацій до інноваційних процесів, оскільки тільки її результати дозволяють створити продукцію, яка б задовольняла зростаючі вимоги ринку та забезпечувала високий рівень прибутків переробних підприємств. Необхідність підвищення ефективності використання фінансових ресурсів та прагнення отримувати більш високі доходи спонукає провідних виробників цілеспрямовано створювати нові потреби у покупців, а також принципово нові вироби та технології. Все це потребує прискорення інноваційних процесів, їх поєднання у багатьох випадках з виробничими процесами.

За сучасних умов високотехнологічної міжнародної конкуренції успіху досягають країни, які спроможні розвинути внутрішній потенціал інноваційно-технологічної модернізації економіки, що посилює її гнучкість щодо реагування на зміни умов глобальної конкуренції [4]. Основний висновок полягає в тому, що в довгостроковому періоді для конкурентоспроможності економіки країни важливими є якісні властивості господарської діяльності окремих переробних підприємств, можливості виконувати певні етапи науково-інноваційного циклу, а не статична галузева спеціалізація країни. Це передбачає, що країни реагують на посилення конкурентного тиску не лише міжгалузевими перетвореннями, а й здійснюють якісну модернізацію у межах галузей – спеціалізацію на більш науково- та технологічноємні сегменти виробництва. Отже, інноваційні процеси інституціональної інфраструктури фінансової системи мають стати метою національної економічної політики переробних підприємств. Такий розвиток фінансової системи має базуватися на визначенні довгострокових пріоритетів, які обумовлюють орієнтацію національної економіки на визначення раціональної спеціалізації й оптимальної структури, що сприятиме досягненню найбільш можливих темпів економічного зростання та підвищенню рівня життя. Все це можливо лише за рахунок її інноваційних процесів [8].

Основними чинниками, які гальмують розвиток інноваційних процесів, є:

- спрямованість державної політики на закріплення моделі економіки, яка ґрунтується переважно на низько технологічних укладах. Така економічна модель за своїми базовими властивостями не потребує інновацій, не передбачає інвестицій у людський капітал, не формує внутрішнього платоспроможного попиту на інновації, не створює належних стимулів до інноваційної діяльності. Оскільки не формується попит на кваліфікованих працівників, то знання втрачають інструментальне значення. Відповідно не формується (скорочується) попит на якісну освіту; знижується рівень суспільної престижності праці вченого, науковця.

- недостатність інституціонального забезпечення інноваційної діяльності.

- недосконалість управління інноваційною діяльністю, яка виявляється в широко окреслених пріоритетах, що суперечить теоретичним засадам стимулювання інноваційної діяльності.

Окрім цього, розвитку інноваційних процесів в Україні не сприяє: мала частка іноземних інвестицій у формі інновацій; зниження рівня активності винахідників і раціоналізаторів; нерозвиненість інформаційної та сервісної інфраструктур щодо забезпечення розвитку інноваційного бізнесу.

На нашу думку, істотними вадами інноваційної політики, яка здійснюється на переробних підприємствах в країні, є її переважна спрямованість на удосконалення інноваційним процесом, а не «кінцевими результатами» технологічних змін. А сьогодні в Україні АПК формує майже 20% ВВП. Галузь перераховує до державного бюджету понад 25 млрд грн. Таким чином, зростання переробних підприємств аграрного сектору сприятиме зростанню економіки в цілому.

Фінансова система переробних підприємств в контексті розвитку відносин з іншими підприємствами включає дві підсистеми (фінансове забезпечення і фінансове регулювання), а також організаційні структури і важелі. Загалом фінансова система визначається як складова господарського механізму, сукупність фінансових інструментів, важелів, форм і способів регулювання економічних процесів та включає ціни, податки, мита, пільги, штрафи, санкції, дотації, субсидії, банківський кредит тощо [3]. Вважається також, що це система встановлених державою форм, видів і методів організації фінансових відносин, зовнішня оболонка фінансів, що проявляється в фінансовій практиці. В структуру фінансової системи входять п'ять взаємопов'язаних елементів – фінансові методи; фінансові важелі; правове, нормативне, інформаційне забезпечення. Фінансовий метод можна визначити як спосіб дії фінансових відносин на господарський процес, які діють в двох напрямках: по лінії управління рухом фінансових ресурсів і по лінії ринкових комерційних відносин, зв'язаних з спів виміром витрат і результатів, з матеріальним стимулюванням і відповідальністю за ефективним використанням грошових коштів [5].

Сьогодні в Україні відбулися зміни в системі державного управління, тоді ж як система фінансового контролю залишилася на старому рівні [рівні командно-адміністративної системи] або ж у ній використовується недостатньо апробований західний досвід. Інституціонально-ринкову систему аграрної економіки представлено на рис.1.

Головною причиною виникнення проблем у сфері державного фінансового контролю є невизначеність складових цієї системи, яка складається з таких елементів як суб'єкти, об'єкти, предмет, принципи, методи, форми, види, етапи процесу контролю і прийняття управлінських рішень за його результатами.

Різні види контролю виконують різні функції. Так, на державному рівні, забезпечується і контрольність розподілу валового і національного продукту, рух бюджетних ресурсів і їх цільове використання. Незалежний фінансовий контроль забезпечує перевірку виконання законодавства, наказів, розпоряджень щодо фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання всіх форм власності переробних підприємств. Сучасна фінансова система потребує високого професійного управління з боку органів влади, які мають забезпечувати ефективно і прозоре управління державними фінансами на підприємстві. На сьогодні завдання фінансового контролю на рівні держави має бути направлене на перевірку і оцінку діяльності конкретних господарських структур та збереження суспільних благ.

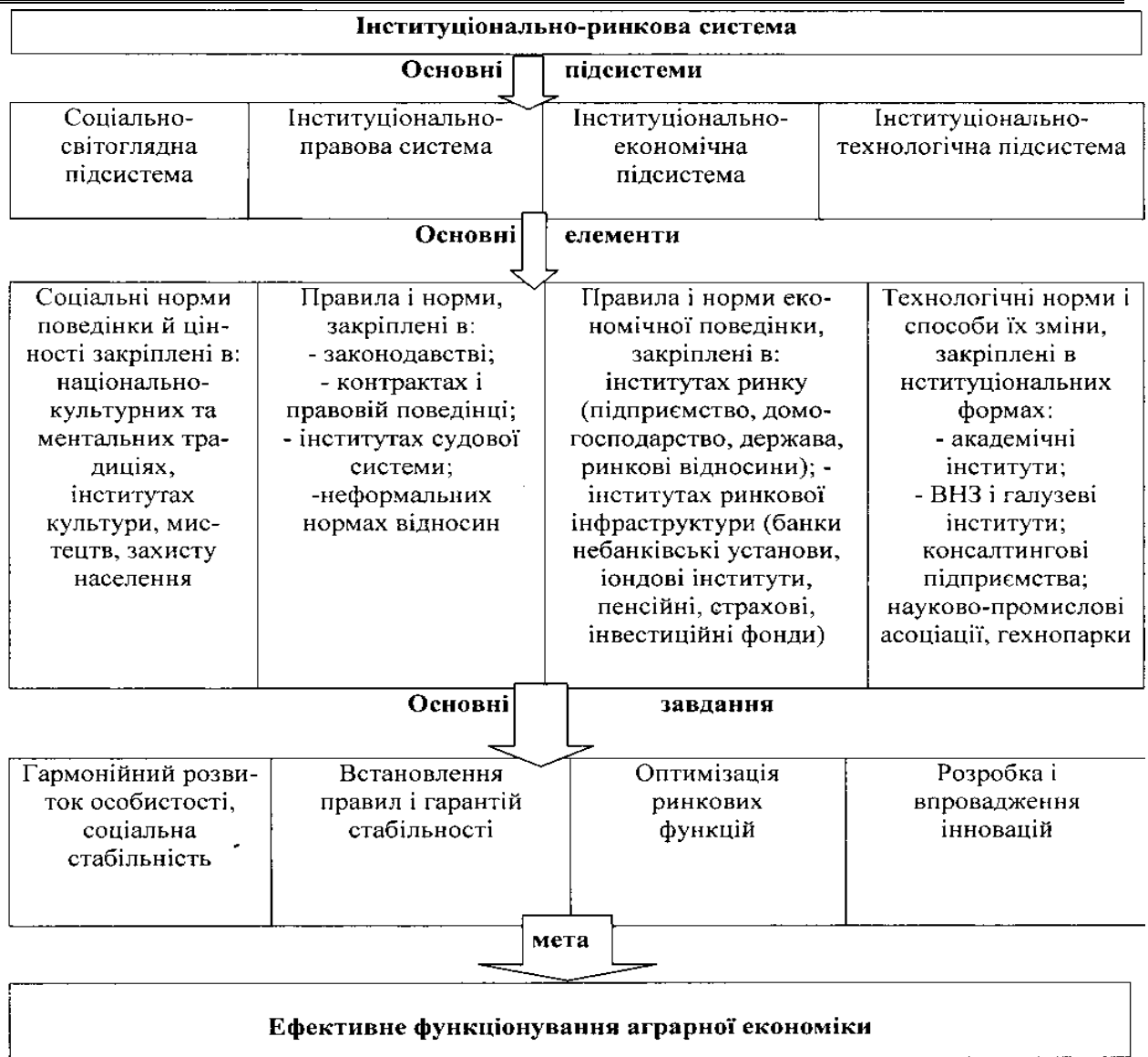

Рисунок 1 - Інституціонально-ринкова система аграрної економіки

Джерело: власна розробка

Відомо, що будь-яка підприємницька діяльність суб'єктів господарювання направлена на одержання прибутку, з яким пов'язаний процес капіталізації підприємства, що призводить до зростання його вартості. Для проведення фінансового аналізу власного капіталу використовується інформація, наведена у формі 1 «Баланс», формі 4 «Звіті про власний капітал», «Примітках до фінансової звітності» та у первинних документах. Дана інформація при умові наявності у звітності нерозподіленого прибутку не дає можливості оцінити зростання власного капіталу за рахунок його реінвестування, а лише визначає балансову вартість бізнесу, за наведеними даними не підлягає аналізу.

Аналіз науково-методичних публікацій як вітчизняних, так і зарубіжних авторів дає можливість визначити наступні напрямки дослідження капіталу:

- капітал, як економічна категорія;
- процес відтворення капіталу;
- аналіз оцінки капіталу;
- аналіз ефективності діяльності господарюючих суб'єктів.

Немає єдиної думки і щодо оцінки справедливої вартості капіталу та єдиного підходу до управлінської інтерпретації бухгалтерської і управлінської інформації, яка повинна забезпечити відповідні рішення для ефективного управління капіталом, з урахуванням стратегічних цілей його розвитку. Це пов'язано з тим, що немає єдиного підходу до інструментарію аналітичного дослідження вартості капіталу в обліковій та економічній системах дослідження з урахуванням операційного, інвестиційного та фінансового аспектів суб'єктів господарювання овочепереробних підприємств.

На сьогодні існує багато моделей аналізу власного капіталу, в які поєднані традиційні і нетрадиційні методи дослідження. Враховуючи користувачів, зацікавлених одержати прогнозуючі дані інвесторів, менеджерів, акціонерів інших] необхідні різні методологічні підходи до показників, які їх цікавлять, а саме: вартість капіталу, прибуток, рентабельність, грошові потоки, показники ринкових індикаторів, капіталізації інші, не фінансові показники ринку капіталів. Необхідно до кожного випадку застосовувати різні моделі, враховуючи затратний і дохідний підхід до аналізу власного капіталу. Так, використовуючи затратний підхід, необхідно використовувати п'ятифакторну мультиплікаційну модель ROE; для аналізу руху капіталу, можливо використовувати систему збалансованих показників В SC; для аналізу і оцінки структурних зрушень у справедливій вартості капіталу, статистичні факторні моделі часових мультиплікаторів, таких як EBITDA, FCFE, WACC та мультиплікатор конкурентних переваг, інші методи. В залежності від вибору моделей дослідження, враховуючи інтереси користувачів зазначений вище підхід забезпечить управлінський аналіз прогнозування справедливої вартості власного капіталу за рахунок факторів впливу на зміну його ринкової вартості.

Адаптація переробних підприємств усіх форм власності й господарювання до ринкових умов, проблеми нарощування виробництва якісною сільськогосподарською продукцією та підвищення рівня продуктивності праці тісно пов'язані з формуванням, використанням і розвитком трудового потенціалу аграрної сфери економіки. Відсутність механізмів відтворення й ефективного використання всіх елементів трудового потенціалу, забезпечення їх кваліфікованими кадрами перешкоджають виходу переробним підприємствам із кризи. Для самостійного функціонування держави необхідно сформувати нову структуру переробних підприємств в контексті інноваційних процесів. Слід зазначити, що спроба попереднього етапу розвитку країни була невдалою і не принесла бажаного результату.

Висновки. Удосконалення інноваційних процесів інституціональної інфраструктури фінансової системи переробних підприємств нині слід розглядати у площині: практично орієнтованих принципів, сприяння оптимальному розміщенню переробних підприємств, раціонального використання територіальних ресурсів, реалізації виваженої політики розвитку всіх галузей. Напрямами подальших досліджень може бути виявлення інших організаційних форм інноваційних процесів, за допомогою яких переробні підприємства України зможуть більш ефективно використовувати свою фінансову систему та реалізовувати інноваційну стратегію.

Література

1. Буренніков Ю.Ю. Управління інноваційною діяльністю в промисловості: сутність, особливості розвитку, шлях удосконалення/ Ю.Ю. Буренніков, Н.В. Поліщук, В.О. Ярмоленко.- Вінниця: ВНТУ, 2011. – С. 11
2. Бутко М. П. Агропромислова інтеграція як шлях активізації аграрного виробництва/ М.П.Бутко, В.С.Родін // Агросвіт. – 2010. – №3. – С.10-13
3. Яремко І. Організаційно-економічний механізм формування та реалізації потенціалу економічних систем / Яремко І. // Галицький економічний вісник. (проблеми мікро- та макроекономіки України) — 2010. — №4(29). — с.116-120 -
- 4.Кравців В. С. Залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України: проблеми та політика активізації : монографія / В. С. Кравців, М. І. Мельник, В. Б. Антонов. – Львів : ІРД НАН України, 2011. – 368 с.
5. Карлін М.І. Фінансова система України/ М.І. Карлін. – Навчальний посібник.- К. «Знання» - 2007. -456 с.
6. Бачуріна І. Тенденції споживання свіжої та переробленої плодовоовочевої продукції у світі та в Україні/ Бачуріна І., Капустіна А. // Економіка АПК – 2008. – № 2 – С. 146-152
7. Кириленко І.Г. Напрями підвищення конкурентоспроможності вітчизняного сільськогосподарського виробництва / І.Г. Кириленко // Економіка АПК. – 2010. – № 11. – С. 68-72.
8. Загородній А.Г. Фінансовий словник/А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Т.С. Смовженко.- Львів. Т-во «Знання» – 2002. – 196 с.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2015р.
Рекомендовано до друку д.е.н., проф. **Петренко В.П.**

УДК 658.012.123

ЕКСПРЕС-АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЗАСІБ ВИЯВЛЕННЯ “ВУЗЬКИХ МІСЦЬ” В ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ

О.С. Яцюк

*ІФНТУНГ, 76019, м. Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, тел. (03422)42261,
e-mail: etheor@nung.edu.ua*

Анотація. Розроблено модель експрес-аналізу фінансового стану підприємства, що включає показники фінансової стійкості, ліквідності, рентабельності, динаміки розвитку й оборотності та